

Załącznik do Uchwały Rady Nadzorczej z dnia 3 marca 2017 roku

I. Ocena działalności ING Banku Śląskiego S.A. w 2016 roku sporządzona przez Radę Nadzorczą

Spowolnienie wzrostu polskiej gospodarki w 2016 roku do 2,8% z 3,6% rok wcześniej wiązało się ze spadkiem popytu na kredyty dla przedsiębiorstw (szczególnie widoczne w drugiej połowie roku), najprawdopodobniej wynikające z wstrzymywaniem inwestycji przez podmioty gospodarcze. Z drugiej strony, popyt na kredyty ze strony gospodarstw domowych utrzymał się na poziomie zbliżonym do 2015 roku. Badania ING wskazują, że obniżyło się zainteresowanie krótkoterminowymi pożyczkami, ale dotknęło głównie pozabankowych firm pożyczkowych. Najprawdopodobniej było to związane z wypłatą świadczeń 500+, stanowiących istotne wsparcie dla budżetów mniej zamożnych gospodarstw domowych. Według badań GUS podmioty gospodarcze w coraz większym stopniu decydowały się na finansowanie inwestycji ze środków własnych. W efekcie dynamika depozytów przedsiębiorstw spadała przez większą część 2016 roku. Dynamika depozytów gospodarstw domowych pozostała na stosunkowo wysokim poziomie. Było to efektem dobrej sytuacji na rynku pracy (i dalszego wzrostu funduszu płac) oraz wypłaty świadczeń 500+ (z których istotna część została przez gospodarstwa domowe zaoszczędzona).

Na wyniki banków miały również wpływ czynniki o charakterze regulacyjnym i ustawowym. W obszarze polityki pieniężnej NBP nie zachodziły zmiany po tym jak w marcu 2015 zostały obniżone stopy procentowe po raz ostatni do rekordowo niskiego poziomu, stopa referencyjna do 1,5%, a stopa lombardowa do 2,5%. Od lutego 2016 roku obowiązuje ustawa o podatku od niektórych instytucji finansowych. Tzw. podatek bankowy obciążył koszty sektora kwotą ok. 3,2 mld zł. Ponadto, drugi rok z rzędu banki musiały ponieść bezpośrednie koszty upadłości banku spółdzielczego. Bankructwo Bank Spółdzielczego w Nadarzynie obciążyły koszty sektora kwotą ok. 150 mln zł.

Pomimo tych dodatkowych obciążeń, ING Bank Śląski S.A. osiągnął w 2016 roku zysk netto w wysokości 1 208,7 mln zł wobec 1 140,0 mln zł w 2015 roku (wzrost o 6,0%). Wzrost ten został osiągnięty dzięki:

- zwiększeniu dochodów. W 2016 roku dochody Banku ukształtowały się na poziomie 4 136,0 mln zł wobec 3 643,7 mln zł w poprzednim roku (wzrost o 13,5%). Głównym czynnikiem był wzrost wyniku odsetkowego netto o 20,5%, co było związane zarówno z zwiększeniem wolumenów biznesowych, jak i poprawą marży odsetkowej wynikającej z dostosowania oferty depozytowej do warunków rynkowych. Wynik z tytułu opłat i prowizji zwiększył się o 6,7% głównie za sprawą wyższych przychodów z kart płatniczych i kredytowych. Wsparciem dla dochodów była również finalizacja transakcji sprzedaży udziałów w Visa – wpływ w wysokości 189,6 mln zł,

oraz częściowo zniesiony przez:

- wzrost poziomu kosztów działalności. Wprowadzie koszty Banku spadły o 25,3 mln zł do 2 009,7 mln zł (1,2%), ale wynikało to z dodatkowych jednorazowych obciążeń jakie Bank poniósł w 2015 roku (dodatkowa składka na BFG w związku z upadłością SK Banku i rezerwa na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców w 2015 roku oraz dodatkowa składka do BFG w związku z upadłością BS w Nadarzynie w 2016 roku). Po wyeliminowaniu czynników jednorazowych, koszty wzrosły o 126,3 mln zł do 1 997,5 mln zł (6,7%) w związku z wyższym poziomem kosztów osobowych (77,1 mln zł r/r), powtarzalnych kosztów BFG (27,8 mln zł r/r) oraz amortyzacji (23,7 mln zł r/r) wynikających z większej skali działalności.
- przyrostu salda odpisów na rezerwy kredytowe. Wzrost salda rezerw o 55,7 mln zł (o 26,2%) do 268,5 mln zł w znacznej części wynika z utworzenia rezerwy IBNR na część portfela kredytów hipotecznych w CHF w związku z oczekiwaniem jego wyższej szkodowości wynikającej z osłabienia PLN względem CHF (rezerw w wysokości 31,8 mln zł). Pozostała część wzrostu salda rezerw jest związana z przyrostem portfela kredytowego. Podobnie jak w roku wcześniej na saldo rezerw miały również wpływ transakcje sprzedaży wierzytelności. Obniżyły one saldo o 51,1 mln zł względem 37,0 mln zł w 2015 roku. Jakość portfela kredytowego utrzymuje się na wysokim poziomie (udział kredytów z utratą wartości ukształtował się na

poziomie 2,2% w grudniu 2016 roku), a o adekwatności poziomu rezerw kredytowych świadczy wskaźnik pokrycia rezerwami należności z rozpoznaną utratą wartości w wysokości 66,4%.

- kosztom związanym z tzw. podatkiem bankowym. Od lutego 2016 roku Bank ponosi dodatkowy koszty związane z tzw. podatkiem bankowym. W całym 2016 roku ukształtował się na poziomie 280,2 mln zł. Poza samą płatnością należy zauważyć, że opłata ta nie stanowi kosztu uzyskania przychodu, co w przeważającej części stoi za wzrostem efektywnej stopy podatkowej do 23,4% z 18,3% w 2015 roku.

Rada Nadzorcza – w ramach działalności Komitetu Ryzyka i Komitetu Audytu – w sposób ciągły nadzoruje procesy związane z zarządzaniem poszczególnymi rodzajami ryzyka w ING Banku Śląskim S.A.

W 2016 roku rozpoczął formalnie swoją działalność Komitet Ryzyka powołany przez Radę Nadzorczą 26 listopada 2015 roku w związku ze zmianami wprowadzonymi do Prawa bankowego pod koniec ubiegłego roku. Komitet Ryzyka przejął część zadań realizowanych do tej pory przez Komitet Audytu, a konkretnie Komitet zapewnia Radzie Nadzorczej wsparcie w zakresie monitorowania i nadzoru nad procesem zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem operacyjnym, ryzykiem kredytowym i ryzykiem rynkowym, a także procesem szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania i planowania kapitałowego oraz ryzyka modeli i obszaru adekwatności kapitałowej.

W pierwszym roku swojej działalności Komitet Ryzyka rekomendował Radzie Nadzorczej zatwierdzenie: strategii zarządzania ryzykiem na lata 2016-2018 wraz z planem finansowania stanowiących część strategii ING Banku Śląskiego S.A. na lata 2016-2018, limitów kluczowych parametrów apetytu na ryzyko kredytowe (ang. high-level RAS) na rok 2016 dla obszaru detalicznego i korporacyjnego oraz na ryzyko rynkowe, a także deklaracji apetytu na ryzyko niefinansowe Banku na rok 2016 wraz z późniejszymi zmianami.

Komitet zaakceptował także zmiany do obowiązujących w Banku regulacji z zakresu zarządzania ryzykiem, w tym zmiany do: *Polityki ujawniania informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zmiennych składników wynagrodzeń w ING Banku Śląskim S.A.*, *Regulaminu korzystania z produktów bankowych przez członków organów Banku i osoby zajmujące stanowiska kierownicze oraz podmioty powiązane z nimi kapitałowo lub organizacyjnie, a także przez inne podmioty określone Regulaminem*, *Polityki zarządzania modelami ryzyka i modelami wyceny w ING Banku Śląskim S.A.*, *Polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym w ING Banku Śląskim S.A.*, *Ogólnych zasad zarządzania i ograniczania ryzyka kredytowego i rynkowego w ING Banku Śląskim S.A.*, (w tym zmianę tytułu dokumentu na *Ogólne zasady zarządzania i ograniczania ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego w ING Banku Śląskim S.A.*), *Polityki zarządzania ryzykiem płynności i finansowania w ING Banku Śląskim S.A.*, *Polityki zarządzania kapitałami i procesem ICAAP w ING Banku Śląskim S.A.* (w tym zmianę tytułu dokumentu na *Polityka zarządzania kapitałami w ING Banku Śląskim S.A.*), oraz zmiany do *Polityki przeprowadzania testów warunków skrajnych w ING Banku Śląskim S.A.*

Ponadto Komitet Ryzyka zarekomendował Radzie Nadzorczej zatwierdzenie *Planu naprawy dla Grupy kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.* opracowanego zgodnie z wymogami Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 roku oraz ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym z 10 czerwca 2016 roku transponującej wymogi tej dyrektywy do prawa polskiego.

Na każdym ze swych posiedzeń Komitet Ryzyka zapoznawał się z dokumentem Raport Ryzyka oraz z okresową informacją zarządczą o stanie ryzyka operacyjnego i ryzyka braku zgodności (ang. Non-Financial Risk Dashboard), która w ciągu 2016 roku została włączona do Raportu Ryzyka. Komitet otrzymywał również kwartalne raporty dotyczące wykorzystania limitów poziomu tolerancji ryzyka niefinansowego. Dokumenty te są stałym punktem posiedzenia Rady Nadzorczej.

W 2016 roku Komitet zapoznał się także z informacją o działaniach Departamentu Przeciwdziałania Oszustwom oraz informacją o działaniach Administratora Bezpieczeństwa Informacji.

Ocena skuteczności środków stosowanych w celu ograniczania ryzyka oraz ocena jakości zarządzania ryzykiem braku zgodności należy do zadań Komitetu Audytu. W tym kontekście na każdym ze swych posiedzeń Komitet Audytu zapoznawał się z dokumentem Raport ryzyka braku zgodności (w tym z Raportem za cały rok 2015), a także z raportem z wykorzystania limitów rzeczywistych strat finansowych określonych w *Deklaracji apetytu na ryzyko niefinansowe ING Banku Śląskiego S.A. na rok*

2016 oraz z okresową informacją zarządczą o stanie ryzyka operacyjnego i ryzyka braku zgodności (ang. Non-Financial Risk Dashboard). Dokumenty te są także stałym punktem posiedzenia Rady Nadzorczej. Ponadto, Komitet rekomendował Radzie zatwierdzenie Deklaracji apetytu na ryzyko niefinansowe Banku na rok 2016 (wraz z późniejszymi zmianami), a także zmian do *Polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym w ING Banku Śląskim S.A.* Komitet Audytu rekomendował także zatwierdzenie *Polityki – ogólne zasady ograniczania i zarządzania konfliktami interesów związanymi z podziałem odpowiedzialności w ING Banku Śląskim S.A.*

W ramach monitorowania skuteczności systemów kontroli wewnętrznej oraz audytu wewnętrznego w ciągu 2016 roku Komitet Audytu rekomendował Radzie Nadzorczej zatwierdzenie: *Raportu rocznego dotyczącego standardów kontroli wewnętrznej ING Banku Śląskiego S.A. na 31 grudnia 2015 roku*, wyników przeglądu profili kompetencyjnych oraz poziomu i struktury zatrudnienia Departamentu Audytu Wewnętrznego, a także *Raportu z realizacji zadań audytorskich 2016 – status i aktualizacja, w tym zmian do Planu Audytu 2016*. Komitet Audytu także rekomendował Radzie Nadzorczej zatwierdzenie strategii realizacji zadań audytorskich z długoterminowym planem audytów wewnętrznych na lata 2017-2019 oraz planem audytów wewnętrznych na 2017 rok. Ponadto Komitet Audytu pozytywnie zaopiniował kandydatury na stanowiska Dyrektora Departamentu Compliance i Dyrektora Departamentu Audytu Wewnętrznego, rekomendując Radzie Nadzorczej ich zatwierdzenie.

W 2016 roku Komitet rekomendował Radzie Nadzorczej zatwierdzenie planu kapitałowego ING Banku Śląskiego S.A. na lata 2016-2018, *Polityki dywidendowej ING Banku Śląskiego S.A.*, a także zmian do *Polityki planowania w ING Banku Śląskim S.A.* i *Polityki niezależności audytora zewnętrznego ING Banku Śląskiego S.A.* Komitet zapoznał się także z informacją w sprawie kształtowania się wskaźników kapitałowych wraz z prognozą.

W celu realizacji wymogu wynikającego z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz Rekomendacji M Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącej zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach (załącznik do Uchwały nr 8/2013 Komisji Nadzoru Finansowego z 8 stycznia 2013 roku) Komitet Audytu rekomendował Radzie Nadzorczej zatwierdzenie zaktualizowanej *Polityki ujawniania informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zmiennych składników wynagrodzeń w ING Banku Śląskim S.A.* (stanowiącej aktualizację dotychczasowej *Polityki ujawniania informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłoszeniu w ING Banku Śląskim S.A.*).

W ramach monitorowania procesu sprawozdawczości finansowej Komitet Audytu cyklicznie analizuje sprawozdania finansowe Banku oraz wyniki badania tych sprawozdań, przy czym Przewodniczący Komitetu Audytu odbywa cykliczne spotkania z Wiceprezesem Zarządu nadzorującym Pion Finansów, podczas których zapoznaje się z okresowymi wynikami finansowymi Banku przed ich publikacją.

Rada Nadzorcza zajmuje się także kwestiami dotyczącymi klientów i pracowników. Podczas każdego ze swoich posiedzeń Rada Nadzorcza zapoznaje się z raportem dotyczącym reklamacji składanych przez klientów. Rada Nadzorcza analizuje przyczyny reklamacji i ma możliwość oceny działań podejmowanych przez Bank w celu ich rozstrzygnięcia. Każdego roku Rada Nadzorcza zapoznaje się z wynikami badania poziomu satysfakcji wśród pracowników – w 2016 roku Rada Nadzorcza otrzymała raport z badania zdrowia organizacji za 2015 rok (tzw. badanie OHI), który wskazywał na bardzo wysoki poziom stanu zdrowia organizacji (83 punkty na 100 możliwych). W ramach Rady Nadzorczej funkcjonuje także Komitet Wynagrodzeń i Nominacji, który monitoruje m.in. procesy rotacji pracowników, a także wyniki badań ich satysfakcji. Z raportu fluktuacji, z jakim zapoznał się Komitet w 2016 roku, wynika, że wskaźnik fluktuacji w Banku utrzymuje się na stabilnym poziomie, przy czym liczba pracowników, którzy zdecydowali się odejść z Banku, maleje. Komitet regularnie monitoruje system wynagrodzeń funkcjonujący w Banku, w tym politykę płacową i premiovą.

Zdaniem Rady Nadzorczej, system zarządzania ryzykiem w ING Banku Śląskiego S.A. obejmuje wszystkie istotne rodzaje ryzyka, a w procesach ich identyfikacji, pomiaru i zarządzania wykorzystywane są instrumenty i techniki właściwe dla danego rodzaju ryzyka. W 2016 roku ING Bank Śląski S.A. spełniał wszystkie wymogi bezpiecznego działania i adekwatności kapitałowej,

a w szczególności:

- prowadził ostrożną politykę kredytową. Procesy i procedury kredytowe były zgodne z wymogami nadzorczymi i z najlepszymi wzorcami występującymi na rynku. W 2016 roku Bank uwzględnił w swej polityce kredytowej sytuację występującą w gospodarce i stosował zaostrzone procedury w odniesieniu do branż generujących podwyższony poziom ryzyka. Bank posiadał zdywersyfikowany portfel kredytowy, w którym znaczny udział posiadały wysokiej jakości kredyty udzielone podmiotom gospodarczym. W skali Banku należności kredytowe z rozpoznaną utratą wartości stanowiły 2,2% całości zaangażowania, czyli istotnie mniej niż średnio w całym sektorze bankowym,
- posiada spełniające najwyższe standardy rynkowe procedury i systemy w obszarze zarządzania ryzykiem rynkowym (m.in. stopy procentowej oraz walutowym). W ciągu 2016 roku aktywnie zarządzano poszczególnymi kategoriami ryzyka rynkowego tak, aby ich poziom mieścił się w granicach obowiązujących w Banku limitów. Bank posiada zrównoważoną pod względem walutowym strukturę bilansu, m.in. charakteryzującą się niskim udziałem należności walutowych w ogólnych należnościach z tytułu kredytów hipotecznych,
- utrzymywał dobrą sytuację płynnościową. Na koniec 2016 roku relacja kredytów do depozytów ukształtowała się na poziomie 77,9%. Silną pozycję płynnościową Bank zawdzięcza jednej z największych wśród polskich banków (i stale rosnącej) bazie stabilnych depozytów gospodarstw domowych,
- dysponował wysokim poziomem kapitałów własnych. W grudniu 2016 roku współczynnik wypłacalności ING Banku Śląskiego S.A. ukształtował się na poziomie 16,6%, a współczynnik kapitału Tier I na poziomie 15,4%.

Ponadto, obowiązujące w Banku procedury audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem braku zgodności (compliance) skutecznie zabezpieczają działalność Banku przed nieoczekiwanymi zdarzeniami w tym zakresie.

Oczekiwane przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego w roku 2017 oraz utrzymanie stabilnego poziomu stóp procentowych może przyczynić się do zwiększenia się popytu na kredyty i wzrostu ich wolumenu w sektorze bankowym, jednakże nowe regulacje dotyczące detalicznych kredytów hipotecznych w walutach obcych mogą ograniczyć ich zdolność do budowania bazy kapitałowej niezbędnej do utrzymania wzrostu akcji kredytowej. W związku z tym, zdaniem Rady Nadzorczej, uwaga Banku powinna nadal być skoncentrowana na działaniach zwiększających jego bezpieczeństwo oraz konkurencyjność w zakresie produktów i jakości obsługi klientów, takich jak:

- adekwatne zarządzanie kapitałem w celu zapewnienia bezpiecznego wzrostu akcji kredytowej, jak również spełnienia wszystkich obecnych i przyszłych wymogów regulacyjnych,
- dalszy rozwój oferty produktowej oraz elektronicznych kanałów obsługi. W warunkach silnej konkurencji szansą na wzrost przychodów jest poszerzenie bazy klientów poprzez zdobywanie nowych oraz zwiększanie lojalności dotychczasowych. Polityka taka prowadzi do wyższych sald klientów oraz zwiększonej transakcyjności,
- zwiększenie akcji kredytowej, przy jednoczesnym zachowaniu zasad ostrożnej oceny ryzyka klientów. Takie podejście przyczyni się od utrzymania wysokiej jakości portfela oraz do wzrostu wyniku odsetkowego,
- utrzymanie odpowiedniego poziomu stabilnych depozytów. Zapewni to niezbędną płynność dla akcji kredytowej,
- efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów. Dalsze zwiększanie efektywności kosztowej poprzez zwiększoną skalę operacji w oparciu o dostępne zasoby, przy jednoczesnym zachowaniu wysokiej jakości procesów.

W ocenie Rady Nadzorczej, dotychczasowa strategia zwiększania skali działania realizowana przez Bank w ciągu kilku ostatnich lat sprawdziła się, o czym świadczą osiągnięte wyniki finansowe i komercyjne. Uzasadnia to założenie, że także w 2017 roku Bank będzie kontynuował swoją strategię, mając również na uwadze utrzymanie adekwatnej pozycji kapitałowej.